

Oponentský posudek - Mrnková

Bakalářská práce „Trvale udržitelný rozvoj jako řešení postindustriální potravinové krize?“ má formát teoretické bakalářské práce a zabývá se analýzou a možným řešením současné celosvětové potravinové krize.

Za klady práce považuji dobrou jazykovou úroveň textu, slušné formulační schopnosti autorky a poutavý způsob psaní. V práci je poměrně zřetelná hlavní linie, jen ojediněle je narušená.

Oceňuji, že na straně 27 uvedla autorka též druhou stranu mince - kritiku trvale udržitelného rozvoje. Stejně tak na straně 26 reflexivně poukazuje na to, že koncept trvale udržitelného rozvoje se stal ideologickým nástrojem. Bohužel ale v analytické části práce sama podlehla nadšení a zápalu a vzdálila se tak na hony pozici badatelky snažící se o objektivní posouzení skutečnosti. Výroky jako „*Principy trvale udržitelného rozvoje jsou jediným myšlenkovým konceptem, který je schopen současnou krizi nejen popsat, ale také nabídnout efektivní řešení.*“ (s. 74), nebo „*Aplikace konceptu trvale udržitelného rozvoje na stravování, zajišťování potravy a pitné vody vede nejenom ke snížení počtu podvyživených lidí, ale také ke stabilizaci potravinového trhu, ke zlepšení zdravotního stavu populace, k menším dopadům na životní prostředí a menší závislosti na energiích.*“ (s. 32) nejsou v textu ojedinělé.

Hlavním problémem práce je, že autorka spojila rešeršní části a vlastní reflexe do části, kterou pojmenovala „Deskriptivně-analytická část“. Tato pasáž pokrývá strany 24 až 73 a tvoří jádro bakalářské práce (pozn. v další části posudku na ní budu pro přehlednost odkazovat jako na „analytickou část“). Bohužel, naprosto není možné rozpoznat, které úvahy autorka parafrázuje a pouze necituje zdroj a které jsou opravdu její vlastní. Doporučuji, aby výčet vlastních reflexí a vlastního přínosu tvořil hlavní jádro prezentace při obhajobě bakalářské práce.

Dalším zásadním problémem je, že analytické myšlení autorky nebere při návrzích řešení potravinové krize dostatečně v úvahu populační dynamiku současné lidské populace. Autorka cituje: „*Trvale udržitelný rozvoj nemůže být dosažen, pokud existuje obecné rozšíření oslabujících nemocí a chudoby...*“ (s. 28). „Boj“ za zlepšení zdravotního stavu celosvětové populace se prolíná celou prací. Populace člověka však v současné době mnohonásobně překročila nosnou kapacitu ekosystému. Co by se stalo, kdybychom „uzdravili“ v současné době nemocnou část populace? No, pravděpodobně by se začala také úspěšně rozmnožovat. Obdobné je to s „bojem proti hladu a chudobě“. Co by se stalo, kdyby ta část celosvětové populace, která v současné době umírá hlady, měla dostatek potravin a prostředků na živobytí? No, pravděpodobně by se také začala úspěšně rozmnožovat. Co by se potom stalo

s celosvětovou populací člověka, když zbytek populace se úspěšně rozmnožuje už nyní? Podpora další populační exploze by jistě trvale udržitelný rozvoj nijak nepodpořila.

Vzhledem k tomu, že „boj za zdravější populaci“ a „boj proti hladu a chudobě“ tvoří hlavní pilíře argumentace celé bakalářské práce, působí na mě analytická část velice nedomyšleně. To ještě více nabourává fakt, že autorka chce na jedné straně zlepšovat zdravotní stav populace a na druhé straně přejít k méně intenzivním formám zemědělství, které se vyznačují nižšími výnosy. Kdyby byla takováto politika důsledně aplikována, vedlo by to k celosvětové katastrofě!

Vezměme si příklad Afriky jako „přirozeného experimentu“. Před příchodem moderní civilizace zde panovala vysoká míra úmrtnosti díky drsným podmínkám ekosystému, který původní etnika obývala – včetně porodní úmrtnosti, úmrtnosti díky nemocem a infekcím, úmrtnosti díky mezeitnickým konfliktům. Moderní civilizace sem přinesla nové léky, potraviny a také zbraně, kterými si místní domorodci mohli jednoduše obstarat neomezené množství potravy. K čemu došlo pak? K obrovské populační explozi. V důsledku té se zase masivně rozšířili nemoci a objevili se také nemoci zdánlivě „nové“. Je to poměrně logické, protože příroda se za každých okolností snaží mezi populacemi všech druhů nastolit rovnováhu...

Velké výhrady mám rovněž k demagogické prezentaci méně intenzivních forem hospodaření. Autorka například tvrdí, že *„Výdaje v rámci tradičního zemědělství jsou daleko nižší oproti modernímu zemědělství, které je závislé na výrobě elektřiny, na těžbě ropy, výrobě průmyslových hnojiv a pesticidů“* (s. 66-67). Kdyby náklady na eko-produkty a biopotraviny byly nižší než na produkty z intenzivní zemědělské výroby, konkurovaly by tyto produkty na trhu s obdobnými, nebo nižšími cenami. V reálu se ale na trhu ceny eko-produktů a biopotravin pohybují zhruba o třetinu výše než ceny produktů z intenzivní zemědělské výroby. Autorka dále tvrdí, že *„Malé ekologické farmy se navíc mohou svou produkcí vyrovnat i největším výrobcům potravinářského průmyslu.“* (s. 68). Kdyby tomu tak bylo, dávno by už malé ekologické farmy na trhu převálcovaly velké potravinářské kolosy. Spotřebitel si raději koupí kvalitnější biopotravinu, kdyby byla za stejnou (nebo nižší) cenu. V reálu jsou však malé ekologické farmy spíše závislé na dotacích a subvencích od státu či EU, finanční soběstačnost je v praxi dosahována až ve chvíli, kdy se objem výroby zvýší na úroveň středně velké ekologické farmy. Co se týká výnosnosti plodin z hektaru či srovnání produkce masa v intenzivním výkrmu a v extenzivních pastevních chovech, můžu autorku ujistit, že obojí je vyšší při intenzivním způsobu hospodaření.

Další problémy alespoň heslovitě:

- autorka mezi „Primárními zdroji statistických informací“ uvádí databázi Wikipedia, kterou zároveň považuje za „neocenitelný zdroj informací“ pro tuto bakalářskou práci (s. 20) + ale také internetové blogy, kampaně neziskových organizací, rozhlasové záznamy a články internetových médií (s. 20)
- žádná z hypotéz na straně 21 není testovatelná; „hypotéza“ č.4 a č.5 nemá navíc ani charakter hypotézy
- nedostatečně rozpracované příčiny potravinové krize na straně 54

K práci s literaturou:

- autorka kombinuje citování v textu a pod čarou
- na stranách 45 a 46 chybí jakékoliv citace pramenů, ačkoliv se jedná o faktografickou část
- citace (Meadows, 1972) na straně 12 není uvedena v seznamu literatury

Formální stránka:

- celkově pěkná grafická úprava a zajímavý materiál obálky
- nesmyslné mezery mezi slovy – s. 37, 38
- někdy chybí část věty – např. s. 51 poslední řádek
- některé odstavce jsou vpravo zarovnané, jiné ne – např. s. 35

Celkově doporučuji bakalářskou práci k obhajobě a navrhuji známku 3.

V Praze 7.10. 2011

Radek Trnka